

Van brij naar betekenis

Uw schoolopbrengsten terug tot de essentie

auteur: Menno van Hasselt

Van scholen wordt gevraagd dat ze opbrengstgericht gaan werken. Hierdoor worden directies en leerkrachten van basisscholen geconfronteerd met een brij aan data die vaak geen verbinding meer heeft met de dagelijkse onderwijspraktijk. In dit artikel wordt beschreven hoe op schoolniveau op basis van bestaande data een simpel en betekenisvol overzicht kan worden gemaakt. Dit overzicht is het vertrekpunt in de schoolbespreking over het school- en groepsbeleid dat nodig is om de opbrengstambities te bereiken. Hiermee wordt het schooloverzicht de ruggengraat van het opbrengstgericht werken binnen de school.

Een betekenisvol schooloverzicht

Het schooloverzicht heeft tot doel om in één keer zicht te krijgen op hoe de opbrengsten van de verschillende groepen én de schoolpopulatie zich verhouden tot de opbrengstambities van de school. Als basis voor de data in de afbeelding zijn de Cito-toetsen Rekenen & Wiskunde van de groepen 1 t/m 8 in januari 2014 verwerkt. Telkens is de middelste 50% van de opbrengsten weergegeven (25% van de leerlingen scoort hoger, 25% van de leerlingen scoort lager). De lengte van elke balk geeft de spreiding van de middenmoot weer. We zien achtereenvolgens:

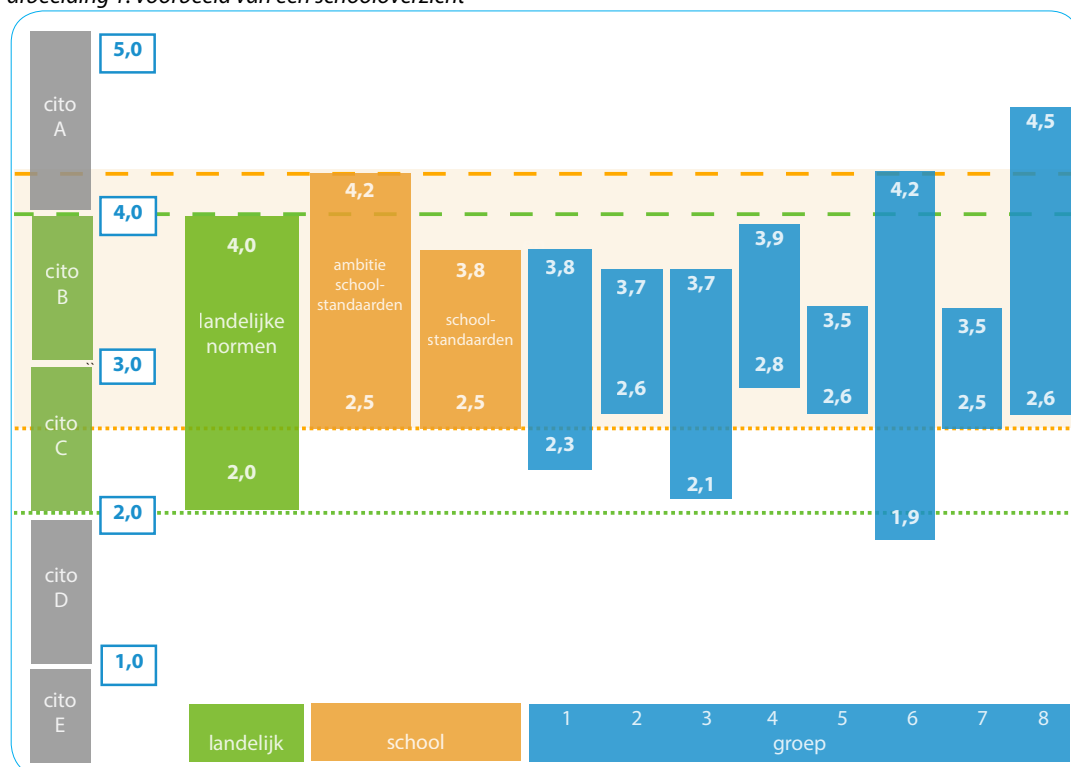
- De **landelijke normen** (groene balk)
- De **opbrengstambities van de school** + de gerealiseerde schoolopbrengsten (oranje balken)
- De **groepsopbrengsten** (blauwe balken)

De groene en oranje lijnen geven de begrenzing aan van respectievelijk de landelijke normen en de ambitie schoolstandaarden.

We zien achtereenvolgens:

- De onderste groene lijn: **de landelijke voldoende norm**, dat wat de 75% best presterende leerlingen bereikt (C-niveau of hoger)
- De bovenste groene lijn: **de landelijke gevorderde norm**, dat wat de 25% best presterende leerlingen bereikt (A-niveau)
- De onderste oranje lijn: **de ambitie schoolstandaard voldoende**, dat wat de school met de 75% best presterende leerlingen wil bereiken
- De bovenste oranje lijn: **de ambitie schoolstandaard gevorderd**, dat wat de school met de 25% best presterende leerlingen wil bereiken

afbeelding 1: voorbeeld van een schooloverzicht

In dit voorbeeld is gebruik gemaakt van niveauwaarden vanuit ParnasSys. Hiervoor is gekozen omdat niveauwaarden te zien zijn als een gestandaardiseerde maat, waardoor vergelijking van toetsgegevens mogelijk wordt. Een schooloverzicht maken met vaardigheidsscores kan ook, maar is een stuk lastiger te realiseren.

Deel 1: Kerngedachten achter het schooloverzicht

Zichtbaar maken van de onderwijspraktijk

Een leerkracht ziet – en ervaart – elke dag dat zijn groep eigenlijk uit drie delen bestaat: het sterkste kwart, de middenmoot en het zwakste kwart. Hij vertaalt dit in een drieledig onderwijsaanbod: de verrijkte aanpak, de basisaanpak en de intensieve aanpak. Hiermee maakt hij het onderwijs passend op de groep. Deze drieslag is onderdeel van het onderwijsprogramma van een school. Dit programma is gebaseerd op de grootste gemene deler van de leerlingpopulatie, de dagelijkse realiteit van een school. Deze schoolmiddenmoot vormt het aangrijpingspunt voor het drieledige onderwijsprogramma dat ertoe moet leiden dat de school haar opbrengstambities weet waar te maken. Op deze middenmoot baseert een school haar basisaanpak, en daaromheen maakt zij een verdiepte aanpak voor de leerlingen die meer kunnen en een intensieve aanpak voor de leerlingen die minder kunnen.

De leerlingopbrengsten zijn het gevolg van het onderwijsprogramma. Van deze opbrengsten kunnen we de middenmoot weergeven (zie kader). Dat kunnen we op school- en op groepsniveau doen. In het schooloverzicht ziet u als eerste de middenmoot van de schoolopbrengsten en vervolgens de middenmoten van de afzonderlijke groepen. De groepsmiddelen verschillen van elkaar. Dat is heel gebruikelijk. Er zijn immers sterke en minder sterke leerjaren. Niet alleen de positie van de middenmoten zijn anders, ook de spreiding verschilt. Bij een grote spreiding liggen de vaardigheden van de middelste 50% leerlingen (sterk) uit elkaar.

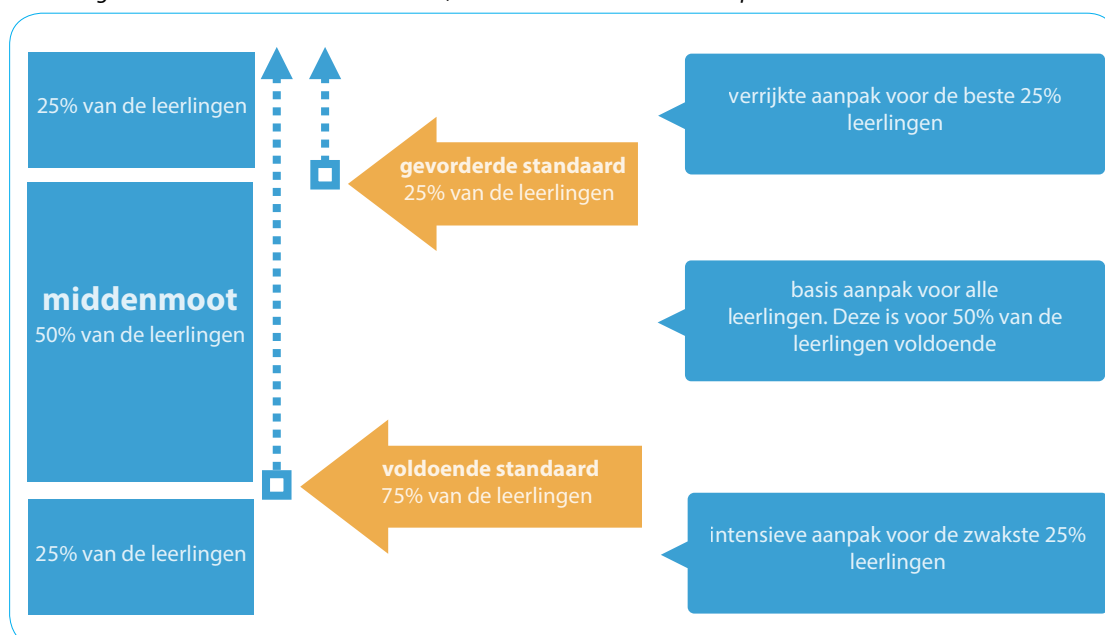
Voor het merendeel van de groepen geldt dat het onderwijsprogramma van de school prima voldoet. In sommige groepen zullen de middenmoten zoveel hoger of lager liggen, dat een aanpassing ervan noodzakelijk is. Het schooloverzicht biedt inzicht hoe de groepsopbrengsten zich tot elkaar, tot de schoolopbrengsten, tot de opbrengstambities en tot de landelijke normen verhouden. Deze vergelijkingen maken zichtbaar, en daardoor bespreekbaar, wat impliciet al wordt gevoeld door de leerkrachten.

De middenmoot als didactisch vertrekpunt

Het hoger of lager liggen van de groepsmiddelen wordt dus afgemeten aan de schoolnormen. Deze schoolnormen worden ambitie schoolstandaarden genoemd. We hanteren er twee: de gevorderde standaard voor de beste 25% van de leerlingen en de voldoende standaard voor de beste 75% van de leerlingen. Deze opbrengstambities kunnen we twee keer per jaar vergelijken met de school- en de groepsopbrengsten. Dit doen we bij voorkeur met het gehele team. We bepalen dan het onderwijskundig beleid op school- en op groepsniveau.

Uitgaande van het idee dat de middenmoot het didactisch vertrekpunt is, geldt voor beide niveaus het volgende: de groep leerlingen die de verrijkte aanpak nodig heeft wordt begrensd door de gevorderde standaard (de beste 25%). De groep leerlingen die de basisaanpak krijgt, bevindt zich tussen de gevorderde en de voldoende standaard (de beste 75%). De leerlingen die de intensieve aanpak ontvangen, vallen onder de voldoende standaard. Deze drieslag hanteren we al decennia lang. Nieuw is dat we nadrukkelijk normen verbinden aan de grenzen tussen deze drie groepen leerlingen om te bepalen of we tevreden zijn met de opbrengsten.

afbeelding 2: de relatie tussen de middenmoot, de schoolstandaarden en aanpakken

Ambitie schoolstandaarden en een passend onderwijsprogramma

Welke opbrengstambities een school heeft, wordt bepaald door de vraag wat zij wil bereiken met de populatie leerlingen die haar school bezoekt. Deze opbrengstambities vertalen zich uiteindelijk in de uitstroom van leerlingen naar het voortgezet onderwijs. De drieslag in het onderwijsprogramma is een gevolg van de opbrengstambities. Een school met een 'sterke' instroom zal ook hoge ambitie schoolstandaarden hanteren. Om het onderwijs passend te maken op de populatie zal deze school een zwaarder basisaanbod moeten neerzetten. Een school met een 'zwakke' instroom, heeft geen andere keus dan de landelijke normen als ambitie hanteren. Om het onderwijs op deze school passend te maken, zal de school een geïntensiveerd basisaanbod moeten inrichten. In beide gevallen geldt dat het verrijkte en het geïntensiveerde aanbod rondom de basis wordt ingericht (en dat ziet er op beide scholen dus anders uit). Voor scholen met een 'gemiddelde' instroom, geldt dat zij ook de landelijke normen kunnen hanteren. De ervaring leert echter dat zij de leerlingpopulatie hiermee vaak tekort doet. Een ambitieuze school met een gemiddelde populatie doet er goed aan ook hoge schoolstandaarden vast te stellen.

Less is more

Het schooloverzicht maakt in één keer de opbrengstambities, de schoolmiddenmoot en de groepsmiddelen zichtbaar op een bepaald vakgebied. De schoolopbrengsten zijn hiermee verbonden met de inrichting van het onderwijsprogramma én het handelen van leerkrachten in hun groepen. Alles in één eenvoudig data-overzicht. Het schooloverzicht helpt teamleden een aantal zaken met elkaar te bespreken:

Op schoolniveau:

- of het onderwijsprogramma van de school in deze doelgroep leidt tot het behalen van opbrengstambities;
- of de opbrengstambities van de school moeten worden bijgesteld;
- of er aanpassingen in het onderwijsprogramma (verrijkt, basis, intensief) noodzakelijk zijn;
- hoe vakgebieden zich tot elkaar verhouden.

Op groepsniveau:

- hoe de sterkere en zwakkere groepen zich tot elkaar verhouden;
- waarom het lesgeven in de ene groep makkelijker gaat dan in een andere groep;
- of het onderwijsprogramma (verrijkt, basis, intensief) in een groep moet worden geïntensiveerd of worden verzaamd;
- hoe vakgebieden zich tot elkaar verhouden.

Tevens maakt het schooloverzicht duidelijk hoe de opbrengstambities van de school, de schoolopbrengsten en de groepsopbrengsten zich verhouden tot de landelijke normen. Hiermee kan een schoolteam zich een beeld vormen van de plaats die men inneemt ten opzichte van de andere scholen in Nederland. Dit inzicht is nodig om een passende ambitie uit te kunnen spreken (in relatie tot de schoolpopulatie).

De schoolbespreking

Het schooloverzicht is een instrument dat een bijdrage levert aan een cultuur waarin het realiseren van de opbrengstambities een verantwoordelijkheid wordt van het hele team. Teamleden spreken met elkaar over opbrengstgericht passend onderwijs, op schoolniveau en in elke groep. Tijdens deze bespreking analyseren leerkrachten de opbrengsten van de hele schoolpopulatie en alle afzonderlijke groepen, wisselen ze effectieve aanpakken uit en helpen ze elkaar om passende aanpakken te formuleren. De schoolbespreking krijgt hierdoor een sterk inhoudelijk, onderwijskundig karakter. Het schooloverzicht ondersteunt het team om te kunnen focussen op haar toegevoegde waarde en het vakmanschap van de leerkracht.

(advertentie)

Masterclass Opbrengstgericht Passend Onderwijs

Geef opbrengstgericht passend onderwijs zélf vorm!

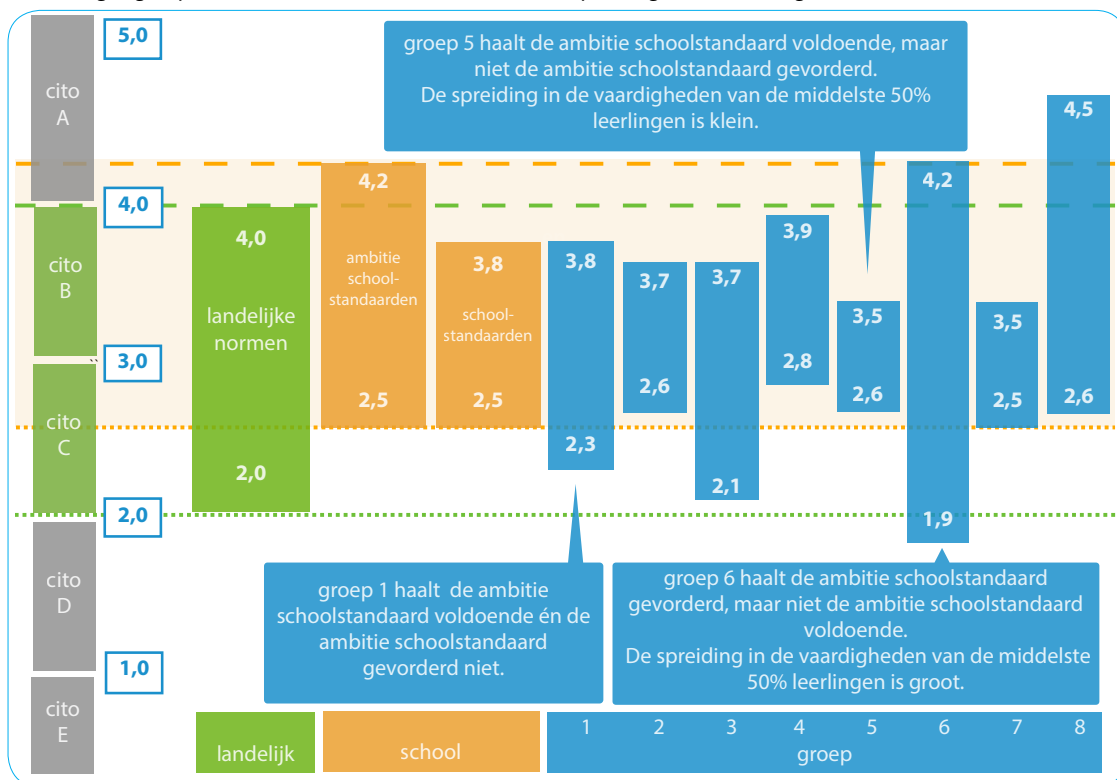
Opbrengstgericht werken, passend onderwijs, handelingsgericht werken. En dat allemaal tegelijk invoeren in uw school? Het kan! Deze masterclass is méér dan een serie losse cursussen. U krijgt onder leiding van ervaren trainers inzicht in hoe alle recente ontwikkelingen met elkaar zijn verbonden. Aan de hand van de leeropbrengsten van de leerlingen in uw school leert u hoe u opbrengstgericht passend onderwijs concreet vorm kunt geven. **Het maken van een schooloverzicht maakt deel uit van deze Masterclass.**

Meer informatie of direct inschrijven? Ga naar www.masterclassopo.nl

Groepen verschillen van elkaar

Het uitwisselen van effectieve aanpakken wordt versterkt door het gegeven dat alle groepen van elkaar verschillen. Dat is heel normaal. Er zijn nu eenmaal sterkere en zwakkere groepen in vergelijking met de gemiddelde schoolpopulatie. Dat is zelfs het geval in scholen waar de schoolmiddenmoot gelijk ligt aan de opbrengstambities. De verschillen tussen de groepen worden zichtbaar door de middenmoten qua hoogte en qua spreiding met elkaar te vergelijken. De hoogte geeft de positie aan van de groep ten opzichte van de andere groepen. De spreiding biedt inzicht in de mate waarin vaardigheden van leerlingen dicht, dan wel ver uit elkaar liggen. In elke groep weerspiegelt de middenmoot de dagelijkse realiteit van de leerkracht. Het schooloverzicht biedt hiermee een handvat om een leerkracht te laten benoemen welke aanpak, afhankelijk van de vergelijking met de ambitie schoolstandaarden, de meeste aandacht verdient. Ligt het zwaartepunt op de basis-, de verrijkte of de intensieve aanpak? Als meer dan de helft van de groepen overeenkomstige uitdagingen laten zien, kan er beter schoolbreed beleid geformuleerd worden.

afbeelding 3: groepen verschillen van elkaar in niveau en in spreiding van de vaardigheden

Onderwijskundig leiderschap

Waar de opbrengstambities voor het hele schoolteam gelijk zijn, verschillen de aanpakken van groep tot groep. Dat maakt dit instrument interessant voor de schoolleider. Het biedt een handvat om de ondersteuning in te zetten voor de groepen die hiervan het meeste profiteren. Daarnaast geeft het een mogelijkheid om leraren met specifieke talenten in te zetten in groepen die een bepaalde aanpak nodig hebben. Zo kan de ene leerkracht prima gedijen in een groep die moeite heeft om de schoolambitie te realiseren, terwijl een andere leerkracht zich thuis voelt in een groep met veel cognitief sterke leerlingen.

Er is echter ook een spanningsveld te benoemen bij het hanteren van het schooloverzicht. Leerkrachten schrijven de opbrengsten van hun groep toe aan hun eigen pedagogisch/didactische kwaliteiten. En dat is terecht. De leerkracht maakt immers het verschil. Leerkrachten hebben echter ook de neiging om het niet behalen van de schoolambitie toe te schrijven aan óf eigen falen óf aan externe factoren. In beide gevallen vertoont de leerkracht hiermee ongewenst gedrag. Een leerkracht dient kritisch te zijn op zijn eigen handelen (dus niet externe factoren de schuld geven), maar ook de realiteit niet uit het oog te verliezen (je hebt nu eenmaal sterke en minder sterke groepen en die vragen om andere aanpakken). Schoolleiders en intern begeleiders die dit instrument hanteren, dienen zich bewust te zijn van deze effecten. Het toepassen van het schooloverzicht vraagt vooraf een zorgvuldige afweging van het effect ervan op het team. In de praktijk blijkt dit schooloverzicht positief te worden ontvangen.

Deel 2: Het schooloverzicht doorgrond

In het voorgaande deel zijn de kerngedachten achter het schooloverzicht toegelicht. Met deze nieuwe dataweergave wordt de relatie naar de onderwijspraktijk versterkt. Het helpt een team de vraag te beantwoorden of een aanpak van vakspecifiek beleid noodzakelijk is. Hiervoor is geen rekenformule beschikbaar. Wij hanteren de beslisregel dat een aanpak op schoolniveau wenselijk is wanneer meer dan de helft van (een van) de groepsstandaarden lager ligt dan (een van) de ambitie schoolstandaarden. Is dit niet het geval dan volstaat een aanpak op groepsniveau. Omdat we twee standaarden hanteren, kan het voorkomen dat op de basisaanpak van het onderwijsprogramma geen nader schoolbeleid nodig is, terwijl dit bijvoorbeeld wel het geval is voor de verdiepte aanpak. We gaan hier wat dieper op in aan de hand van het schooloverzicht uit de voorgaande afbeelding.

Ambitie schoolstandaard voldoende

De ambitie schoolstandaard voldoende geeft de norm aan waar 75% van de leerlingen aan moet voldoen. De landelijke norm komt overeen met een Cito-niveau C of hoger (niveauwaarde 2,0 of hoger). In het overzicht heeft de school de ambitie schoolstandaard voldoende vastgesteld op een niveauwaarde 2,5. Zij wil dit vaardigheidsniveau dus bereiken met 75% van de leerlingen. Een hogere ambitie is gerechtvaardigd wanneer de school wenst dat meer leerlingen dan gemiddeld uitstromen naar de hogere typen voortgezet onderwijs.

In het schooloverzicht ligt de behaalde schoolstandaard voldoende op 2,5. Dit ligt gelijk met de ambitie. Dit komt, omdat meer dan de helft van de groepen de ambitie schoolstandaard voldoende heeft gerealiseerd. Omdat de verdeling bijna fifty-fifty is, is er geen reden om op schoolniveau beleid te maken. De focus ligt nu op de groepen waar de ambitie schoolstandaard voldoende niet bereikt wordt. Aan deze leerkrachten de taak om een aanpassing te doen in het basisaanbod, zodat de hele groep hiervan profiteert. Een voorbeeld van zo'n aanpassing kan zijn dat de leerkracht onderdelen die normaliter altijd in de intensieve aanpak zitten, nu aan de basisaanpak toevoegt, zoals: toevoegen van leertijd, aanscherping van de instructie met ondersteunende materialen of herhaling van doelen.

Ambitie schoolstandaard gevorderd

De ambitie schoolstandaard gevorderd geeft de norm aan waaraan 25% van de leerlingen moet voldoen. De landelijke norm komt overeen met een Cito-niveau A (een niveauwaarde van 4,0 of hoger). In het schooloverzicht ligt de ambitie schoolstandaard gevorderd op een niveauwaarde 4,2. Ook van de beste 25% leerlingen verwacht de school dus hogere opbrengsten dan landelijk het geval is.

Uit de behaalde schoolstandaard gevorderd (niveauwaarde 3,8) blijkt dat ambitie niet wordt behaald. Zes groepen behalen deze standaard niet en twee wel. In dit geval is het aantal groepen dat de standaard wel haalt zo laag dat er een aanpassing van het beleid op schoolniveau wenselijk is. De school bespreekt met de gehele team wat er nodig is om de schoolstandaard gevorderd omhoog te krijgen. Dit betekent een aanpassing in het onderwijsprogramma op schoolniveau, specifiek gericht op de verrijkte aanpak. De interventie kan bijvoorbeeld insteken op het geven van gerichte instructie op het toepassen van het geleerde in complexe situaties.

Kader: Berekenen van de middenmoot

De basis voor het berekenen van de middenmoot is een rangorde van toetsresultaten. Op schoolniveau kunnen de niveauwaarden van alle leerlingen in een rangorde van hoog naar laag worden geplaatst. Als er 150 leerlingen zijn, dan is er dus een rij van 150 niveauwaarden. In deze rangorde wordt een streep gezet bij de bovenste 25%. De leerling met de bijbehorende niveauwaarde begrenst de huidige schoolstandaard gevorderd; 25% van de leerlingen heeft dus een score hoger of gelijk dan de grenswaarde. De niveauwaarde van de leerling die staat bij de streep van de bovenste 75% is de huidige schoolstandaard voldoende; 75% van de leerlingen heeft dus een score hoger of gelijk aan deze grenswaarde. Beide schoolstandaarden geven de opbrengsten weer van de huidige schoolpopulatie en zijn het beginpunt voor het gesprek over de ambitie schoolstandaarden. Het berekenen van de middenmoot werkt precies zo in een groep leerlingen. Ook hier geldt weer: alle niveauwaarden van de leerlingen worden in een rangorde van hoog naar laag geplaatst, waarna strepen gezet worden bij de bovenste 25% en de bovenste 75%. Dit zijn de groepsstandaarden gevorderd en voldoende.

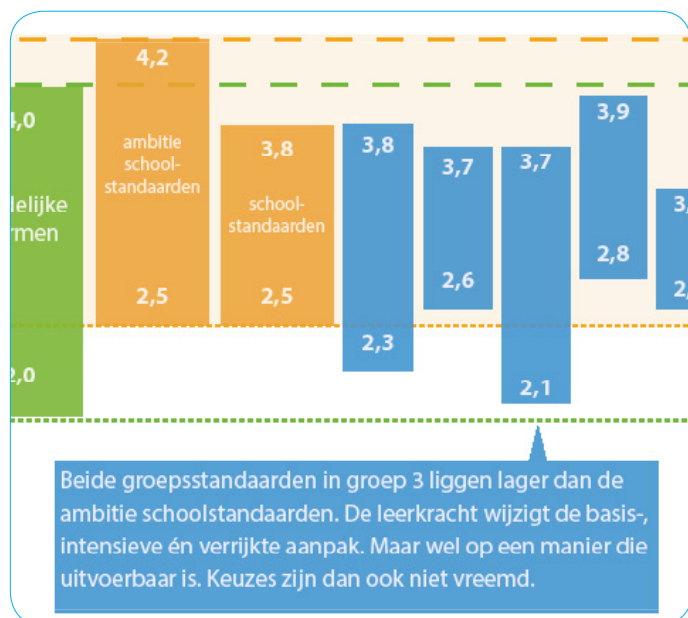
Let op:

- 1. Het berekenen van de school- en groepsstandaarden op deze manier is in ParnasSys helaas niet mogelijk. Gelukkig is een niveauwaarde als een gestandaardiseerde maat te zien en is de praktische toepasbaarheid vele malen groter dan de weinig zeggende maat van de vaardigheidsscores. In de Masterclass Opbrengstgericht Passend Onderwijs ontvangt elke deelnemer een aantal instrumenten om dit proces half geautomatiseerd te doorlopen.*
- 2. Het berekenen van school- en groepsstandaarden met behulp van vaardigheidsscores is alleen mogelijk voor één groep (of leerjaar) op één meetmoment. Het bepalen van de schoolstandaarden ligt een stuk ingewikkelder. Dit heeft te maken met het feit dat een vaardigheidsscore van een Cito-toets – helaas – nog geen gestandaardiseerde maat is.*

Groep 3

Beide groepsstandaarden in groep 3 liggen lager dan de ambitie schoolstandaarden. Eerder beschreven we dat de school in gaat zetten op het versterken van de verrijkte aanpak in het onderwijsprogramma van de school. Voor de beste 25% leerlingen in groep 3 is dus geen specifiek groepsbeleid nodig. De basisaanpak vraagt om een intensivering, zodat de groepsstandaard voldoende omhoog gaat. Daarnaast heeft de leerkracht van groep 3 ook een uitdaging met de intensieve aanpak (de zwakste 25% van de leerlingen). Het is namelijk zo dat als de basisaanpak al geïntensiveerd wordt, de intensieve aanpak ten opzichte hiervan nóg verder geïntensiveerd moet worden. Met de leerkracht wordt besproken van welke aanpak het meeste rendement kan worden verwacht. In de praktijk is het best lastig om drie aanpakken te wijzigen. Het is dus niet vreemd dat er dan keuzes worden gemaakt. De praktische uitvoerbaarheid staat altijd voorop. Daarnaast geldt het uitgangspunt dat het meeste rendement behaald wordt met de bovenste 75% van een groep. Een focus op alléén de intensieve aanpak is dus niet gewenst.

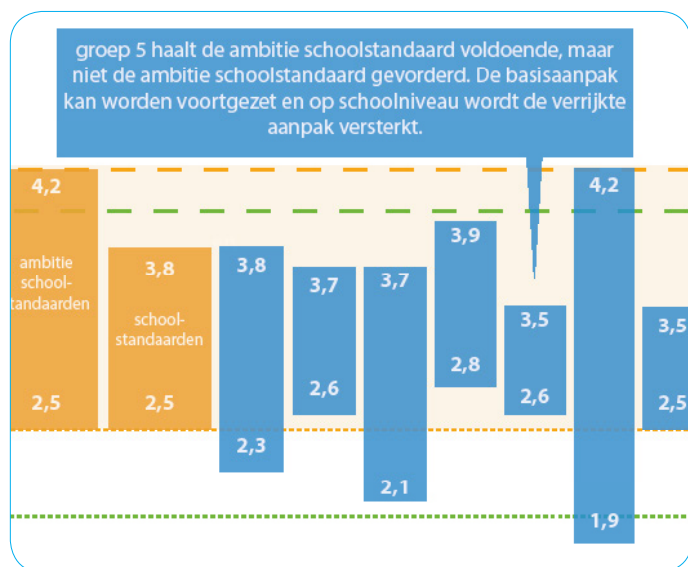
afbeelding 4: fragment van het schooloverzicht - groep 3

Groep 5

Groep 5 vertoont een ander beeld. De groepsstandaard voldoende ligt hoger dan de ambitie schoolstandaard voldoende, terwijl de groepsstandaard gevorderd lager ligt dan de ambitie schoolstandaard gevorderd. De vaardigheden van leerlingen in de middenmoot liggen zo dicht bij elkaar dat er bijna geen sprake lijkt van niveauverschillen. Dit betekent niet dat deze leerkracht geen uitdagingen heeft. Het kan zijn dat de zwakste leerlingen in deze groep veel aandacht vragen of dat de beste leerlingen hoogbegaafd zijn. Omdat het rendement aan de onderkant van de middenmoot nagenoeg gelijk ligt aan de ambitie schoolstandaard voldoende, ligt het in deze groep voor de hand om de basisaanpak voort te zetten. Al eerder werd geconcludeerd dat de school het beleid ten aanzien van de verrijkte aanpak schoolbreed gaat verstevigen. De leerlingen van groep 5 zullen hiervan profiteren.

afbeelding 5: fragment van het schooloverzicht - groep 5

Tot slot

Het in dit artikel gepresenteerde schooloverzicht wordt tot op heden alleen toegepast in scholen die hebben deelgenomen aan de [Masterclass Opbrengstgericht Passend Onderwijs](#). De eerste ervaringen ondersteunen de toegevoegde waarde van deze manier van weergeven van de opbrengsten. Een van de deelnemende scholen aan de Masterclass ⁶ vertelde dat de school net een nieuwe rekenmethode had aangeschaft nadat een werkgroep tot een afgewogen keuze was gekomen. Na kennis gemaakt te hebben met het schooloverzicht, besloot de directie het schooloverzicht van het vakgebied rekenen te bespreken met het team. Dit leidde tot de discussie of de gekozen methode wel 'zwaar' genoeg zou zijn voor de schoolpopulatie. Een methode is namelijk gebaseerd op een 'gemiddelde' Nederlandse schoolpopulatie, terwijl deze school juist een sterke instroom kent. De aanschaf van de rekenmethode werd geannuleerd en het team startte de discussie hoe de basisaanpak rekenen standaard verzwaard kan worden.

De school in dit voorbeeld was bereid om op basis van dit eenvoudige schooloverzicht een majeure onderwijskundige beslissing te nemen. Het toont aan hoe belangrijk het is om als team – in één oogopslag – zicht te hebben op de realiteit van zowel elke individuele leerkracht als van de school als geheel. Die realiteit is ook dat opbrengstgericht werken en passend onderwijs hand in hand gaan. Om deze twee te verbinden is er een schooloverzicht nodig dat de essentie in de brij aan data weergeeft en dat uitnodigt tot een betekenisvol gesprek over onderwijskundige beslissingen op school- en groepsniveau.

Menno van Hasselt
juni 2014

Heeft u vragen naar aanleiding van dit artikel of wilt u een vrijblijvend gesprek over deelname aan de Masterclass Opbrengstgericht Passend Onderwijs of een teamworkshop 'maken van een schooloverzicht', dan kunt u dit [via deze link](#) aangeven. U kunt ook een mail sturen naar: Menno van Hasselt, menno@O21.nu

Met dank aan Henk van de Hoef voor het meelesen en Wijnand Gijzen voor zijn inhoudelijke en tekstuele ondersteuning. Wijnand Gijzen heeft onlangs het artikel '**Opbrengstgericht werken met kleuters zonder de Cito-toets**' gepubliceerd. Het is gebaseerd op hetzelfde gedachtegoed als beschreven in dit artikel. U kunt deze publicatie via [deze pagina](#) downloaden.

Het volgende artikel gaat over de verbinding tussen handelings- en opbrengstgericht werken en de nieuwe generatie digitale leermiddelen, zoals Snappet. U kunt zich [hier](#) inschrijven voor de attenderingsservice..

Dit artikel is een uitwerking van het gedachtegoed van opbrengstgericht passend onderwijs dat beschreven is in publicaties van Wijnand Gijzen en Menno van Hasselt. De oorsprong ligt in het Onderwijscontinuüm CED-Groep®, waarvan Wijnand Gijzen mede-ontwikkelaar is.